

Svein Sigvang
Klungset
8214 Fauske

Norges Vassdrags- og Energidirektorat
v/ Birgitte Kjelsberg
biwi@nve.no

Høringsuttalelse vedrørende søknader om å bygge 8 småkraftverk i Sulitjelma-området,
Fauske kommune, Nordland, med særlig vekt på Oterfossen.

1. Friluftslivet i Sulitjelma har lange tradisjoner.

Sulitjelma tettsted er sentrum i et fantastisk naturområde med unike muligheter for friluftsliv både sommer og vinter. Allerede de første engelske fotturistene som kom til Nord-Norge i 1870-åra hadde Sulitjelma-fjellene som et av sine mål. Fra Bodø kan man se Blåmannsisen og Sulistoppene som et Soria Moria i mot svenskegrensa, og sjøl om det var tungvint og strabasiøst å komme seg dit, ble det tidlig behov for fjellførere for de som ville bestige Blåmannen, Sulistoppene og Suliskongen.

Da det ble startet gruvedrift i Sulitjelma i 1887, ble behovet for transportveg prekært, og en kombinasjon av båt og jernbane ble etter hvert etablert. Sulitjelma ble raskt et svært viktig tettsted, med 3000 innbyggere, og en stor del av dem benyttet seg av turmulighetene i fjellet. Turmulighetene, med jakt og fiske, ble velkjent, og den lette atkomsten førte også til økt antall friluftsfolk utenfra.

Etter hvert ble det met merket stier fra Sulis til Saltdal, til Mavas og Piski i Sverige, til Sorjus mot nord, der en også kunne fortsette inn i Sverige. Sulis ble et sentralt sted for fotturisme. Og dette har fortsatt, og antall norske og utenlandske fjellvandrere som følger rutene i dette området øker for hvert år.

2. Naturen i Sulis har bidratt med store verdier fra gruvedrift og kraftutbygging

I løpet av 104 års gruvedrift, (fra 1887 til 1991) ble det anlagt jernbane og siden sammenhengende veg fra Saltenfjorden (Finneid) opp til gruvene i Sulis. Fjellet her ble tappet for enorme verdier i form av kobber og svovel.

Dessuten ble vannkraft etter hvert en svært ettertraktet ressurs i dette området, og det ble bygd anleggsveger inn til kraftverk og vannmagasiner i fjellområdene rundt tettstedet.

Med sine breer, store nedbørmengder og flere hundre meters høydeforskjell mellom nedbørområdene og dalbotnen, representerte naturen her et eldorado for kraftprodusentene. En stor del av kraftproduksjonen i Nordland kommer nå fra Sulis.

3. Slitsomt og helsefarlig arbeid. Behov for rekreasjon. Startet turistforening.

Sulitjelmas befolkning har mye å være stolt av. Arbeidet i gruvene og ved anleggene her har tilført storsamfunnet Norge enorme verdier. Arbeidet har vært slitsomt, og ofte gått på helsa løs. Men samtidig har arbeidsfolk her visst å benytte friluftslivet til å styrke helsa, både fysisk og mentalt. De unike mulighetene til jakt, fiske og fjellvandring ble svært viktige, især for de som hadde arbeidsdagen sin i gruvevirksomheten. Lokalbefolkninga gikk tidlig i gang med å bygge sikringshytter på utsatte steder i fjellet, og merke løyper.

Sulitjelma Turistforening (som seinere fikk navnet Sulitjelma og Omegn Turistforening, SOT) ble grunnlagt i 1937, og målet var først og fremst å gjøre det enklere og tryggere å ferdes i fjellet. Hytter ble bygd på utsatte steder for å gi ly i tilfelle uvær, og for overnatting på lengre turer. Rutene ble vardet for å vise rett veg. Her er mange historier om hvordan folk i gruvebyen brukte helger og ferier til å slite med tunge bærer for å få satt opp hytter og utstyre dem. Trygt og trivelig friluftliv var viktig.

Turistforeningas betydning i dag.

SOT har i dag 7 hytter i Sulisområdet, og mange medlemmer legger ned stort arbeid i å vedlikeholde dem og drifte dem. Alle hyttene er ubetjente, og alt arbeidet skjer på dugnad. Lønna er at vi sjøl får oppleve gleden ved å ferdes i fjellet, aleine eller sammen, og at vi møter andre fotturister som setter pris på arbeidet vårt. Vi vet at vi bidrar til at hundrevis av mennesker hvert år kan glede seg over å ferdes trygt på oppmerkete stier og overnatte i velholdte hytter med gass og brensel.

Friluftsliv har i dag en sentral plass i norsk helse- og velferdspolitik. Myndighetene satser mye på å fremme friluftslivet, både med informasjon om hvor viktig det er, og praktisk tilrettelegging. Det gjelder bl.a. støtte til turveger, rydding og merking av stier, støtte til foreninger som organiserer turer, og setter opp gapahuker og hytter m.m.

Det er altså opplest og vedtatt at friluftsliv fremmer folkehelsa, og at det har en viktig plass i norsk helse- og sosialpolitikk.

Da skulle en tro at det blir satset på å inspirere folk til å gå tur i skog og mark, og ikke minst i de fantastiske fjellområdene våre. Og hva er det som gjør disse områdene så attraktive?

Det Norge er mest kjent for, - det som er mest fantastisk med norsk natur, - er breene og fossene. Det er ikke mange steder på kloden at vanlige turister på en enkel måte kan oppleve isbreer og skummende fosser på nært hold. Hit kan folk fra hele verden komme og gå fritt omkring og være i en natur som nærmest hører fortida til.

For sjøl om de største fossefallene nå er regulert for å gi elektrisk kraft, finnes fortsatt noen som kan gi en opplevelse av hva villmark er. Og fossen er fortsatt den mest levende delen av den fysiske naturen. Den gir alltid liv til landskapet. Oterfossen er nettopp en slik foss.

Nasjonale målsettinger - og praktisk gjennomføring.

I Norge produserer vi i dag en overflod av elektrisk kraft, og vi har ingen ordninger som får oss til å spare på forbruket. Det virker som både utbyggerne, distributørene og myndighetene er interessert i at vi skal bruke mer og mer, så lenge vi kan betale for det vi bruker. Prisen blir tilpasset produksjonsprisen i andre land vi har kraftsamkjøring med, og fortjenesten hos produsentene og distributørene blir dermed ekstra stor.

Vi kunne lett ha innført ordninger som førte til mer sparing, f.eks. et toprissystem der et nødvendig forbruk per husstand blir priset lavt, mens overforbruk har en høyere pris, og med målere som hele tida viser hvor mye strøm vi bruker. Dette ble benyttet tidligere, og det fungerte godt. Vi var opptatt av å holde oss under den røde pilen.

Nå er målet i stedet å bygge ut mest mulig av det som fortsatt finnes av fossefall, og med moderne teknologi og internasjonale priser har også de små elvene blitt attraktive utbyggingsprosjekt. At disse fossefallene har en verdi for oss ved at de gir en unik naturopplevelse, spiller tydeligvis mindre rolle.

Oterelva.

Et typisk eksempel på ei opplevelseselv som nå trues av utbygging er Oterelva, som renner fra Sulisbreen ut i Lomivatnet. I dette området har det aller meste av vannkraftmulighetene allerede blitt utbygd, og bare noen få små elver er uberørt. Den siste gjenværende fossen av betydning er Oterelvfossen, som har et vakkert fall ned fra Otervatnet til Lomivatnet. I dette området har SOT både hytter og merkete stier, og det er svært populært å ferdes mellom hyttene her, på begge sider av Lomivatnet. Naturen er majestetisk, med de mektige Sulitoppene som speiler seg i vatnet, breen som ligger og lokker mellom toppene, grønne lier ned mot Lomivatnet, - og altså denne fossen som en levende del av det hele. Å legge et kraftverk her vil føre til en betydelig forringelse av naturopplevelsen.

Men hva slags liv er det vi fremmer ved ei slik utbygging?

Når det blir mindre attraktivt å ferdes ute i naturen, mens det satses mer på å skaffe ubegrenset med elektrisk kraft, - og olje, - betyr det at vi stimulerer folk til å reise langt av gårde til fremmede land for å oppleve noe interessant. Om vi i stedet satser mer på å friste folk til å ta en fottur med rike naturopplevelser, kan det gi et personlig energikick som verken krever olje eller vannkraft. Det betyr bedre helse og bedre miljø.

Et av de viktigste målene med norsk og internasjonal politikk i dagens verden er, som kjent, å legge grunnlag for en bærekraftig livsførsel? Da må det være viktig å stimulere nordmenn til å bruke mer av fritida si i friluftsområdene heime.

Det er ofte frustrerende å oppleve mangelen på sammenheng mellom det vi proklamerer som nødvendige, langsiktige mål: mindre forurensing, mer friluftsliv, - og det vi stimulerer til gjennom praktisk tilrettelegging. I stedet for å styre samfunnet i rett retning, basert på fornuft, - lar vi «det frie marked» lede oss dit det er økonomisk mest lønnsomt i øyeblikket.

Dessverre er det ikke mulig å snu utviklinga den dagen vi oppdager at vi har gått for langt.

Fauske 08.12. 2013

Svein Sigvang, styremedlem i SOT
Klungset
8214 Fauske